

”

” Yaşanan çatışmanın tarihsel arkaplanı

”

” Olayların böylesine hızlı bir tempoyla tırmanmasında, 1960’ların ortalarından bu yana Müslüman Kardeşler örgütüyle Baas rejimi arasında uzun süreli bir “iç savaş”ın yaşanmış, deyim yerindeyse araya kan girmiş olması önemli bir rol oynamıştır. Yakın dönem Suriye tarihinin en önemli olgularından biri, hattâ belki de en önemli olgusu olmuş olan bu “iç savaş” süreci ve onun Suriye toplumunun kolektif bilincinde ve bilinçaltında bıraktığı derin izler hesaba katılmadan bu ülkede yaşananlar anlaşılamaz. Şimdi konumuzu ilgilendirdiği ölçüde bu ülkenin yakın geçmişine kabaca bir göz atalım.

”

” Esas olarak kırların ve ikincil olarak da kentlerin emekçi yığınlarına ve Alevî, Dürzi, İsmailî, Hristiyan azınlıklara dayanan ilerici ve anti-emperyalist bir hareket olarak doğan Baas, 1963’de bir darbeyle iktidarı ele geçirmişti. Ordu ve devlet aygıtı içindeki önemli mevkileri ele geçirmesini izleyen süreç içinde Baas, Müslüman Kardeşler örgütüyle hemen hemen sürekli bir savaşım içinde olmuş, bu savaşım bazan son derece sert biçimler almıştı. 1940’larda kurulan ve laisizme ve Marksizme karşıtlığını her fırsatta dile getiren Müslüman Kardeşler örgütü ise esas olarak Hama ve Halep’in yarı-feodal Sünnî toprak ağalarına ve bu kentlerin Sünnî ticaret burjuvazisine ve onların izinden giden Sünnî küçük burjuva katmanlara ve din adamlarına dayanıyordu.

”

” Baas iktidarı, görece daha ilerici bir konumda olduğu ilk yıllarında sınırlı bir toprak reformu yapmış, büyük sanayi işletmelerini ve dış ticareti ulusallaştırmış, bu da Baas ile Müslüman Kardeşler arasındaki çekişmenin sertleşmesine yol açmıştı. Daha o yıllarda Hama’da ve Halep’te gizlice örgütlenen Müslüman Kardeşler gizli hücreler oluşturmaya, silâh depolamaya, kadrolarına kent savaşı taktiklerini öğretmeye, Baas rejimiyle ilişkileri kötü olan ve bu rejimin kuyusunu kazmak isteyen komşu Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmeye başlamışlardı. Baas Partisi, iktidara geçişinin birinci yıldönümünde Müslüman Kardeşler’le

arasındaki ilk ciddi çatışmayı yaşayacaktı. Nisan 1964'te Sünnî burjuva muhalefетinin merkezi olan Hama'da Müslüman Kardeşler'in "Ya İslâm ya Baas!" sloganıyla başlattığı ve iki gün süren küçük-ölçekli ayaklanmada 70 dolayında muhalif öldürülmüş, bunu protesto amacıyla bir dizi kentte Baas-karşıtı grevler ve gösteriler yapılmıştı. Tabitha Petran bu konuda şunları yazıyordu:

■ "Daha sonra nitelik değıştiren protesto hareketi, özgöl ekonomik taleplerle greve giden küçük ve orta boy işadamlarına mühendislerin, avukatların, yargıçların, öğrencilerin, öğretmenlerin ve işçilerin de katılımıyla bütün bellibaşlı kentlere yayıldı. Bu gruplar; kamusal özgölüklerin yeniden yürölüğe konması, siyasal mahpusların serbest bırakılması, olağanüstü hâlin sona erdirilmesi ve demokratik yaşamın derhal özgöl seçimler yoluyla restore edilmesi çağrısında bulundular. 20 Nisan'a gelindiğinde bütün önemli kentler grevdeydi." (Syria, Londra, Ernest Benn Limited, 1972, s. 176) Suriye'nin yaşadığı sorunlara bölge devletlerinin doğrudan ya da dolaylı müdahalesi "yasası" bu kriz döneminde de işlemiş ve Mısır ve Irak hükümetleri, kendilerini muhaliflere silâh ve para yardımıyla bulundukları suçlayan Suriye'deki Baas rejimi aleyhine radyo yayınları yapmış ve onun devrilmesinden yana olduklarını açıkça dile getirmişlerdi. Ancak, merkezî bir önderlikten ve ciddi bir koordinasyondan yoksun olan gösteriler Baas'ın "işçi milisleri"ni seferber etmesi ve sert önlemler alması üzerine zorlukla bastırılabilirdi.

■

■ 1967'de Suriye ordusunun yayın organı Ceyş el Şaab'da (=Halk Ordusu) yayımlanan bir makalede, feodalizm, kapitalizm ve sömürgeciliğin yanı sıra "dinin de tarihin müzesine konması" gerektiğinin yazılması, daha küçük-ölçekli yeni bir çatışmanın kıvılcımı oldu. Ülkenin en öndegelen din alimi sayılan Şeyh Hasan Habananka'nın, kendi önderliğinde yapılan 20,000 kişilik protesto yürüyüşünün ardından tutuklanması üzerine, Şam esnafı ve tüccarı kepenk kapama eylemi yaptı. Baas iktidarı yeniden "işçi milisleri"ni harekete geçirdi ve eylemi bastırdı. Ancak Haziran 1967'de Suriye, Mısır ve Ürdün'ün Altı Gün Savaşında İsrail karşısında utanç verici bir yenilgi almaları, Baas içindeki daha sol bir çizgi izleyen Salah Cedid fraksiyonunun güç yitirmesine yol açtı. Meydana gelen iç iktidar kavgası, ülkeyi 2000 yılına kadar yönetecek olan Hafız Esad'ın Kasım 1970'de kansız bir darbeyle yönetimi ele geçirmesine yardımcı oldu. Esad, Baas rejimi ile Müslüman Kardeşlerin esas toplumsal desteğini oluşturan Sünnî kent burjuvazisi ve küçük burjuvazisi arasındaki ilişkileri düzeltmek ve böylece rejimin toplumsal tabanını genişletmek için -arasında, tüketim mallarının ithalatına konan kontrollerin gevşetilmesi, küçük ve orta boy işletmelerin desteklenmesi gibi- bazı önlemler aldı.

■

■ Suriye'nin yeni anayasasının ilân edildiği 31 Ocak 1973'de Hama yeniden ayağa kalktı;

bu kez gerekçe yeni anayasada devlet başkanının Müslüman olması gerektiğinin yazılmamış olmasıydı. Dahası, Baas rejiminin ülkeyi İslâmî geleneklerinden uzaklaştırmak istediğini ileri süren ve anayasa referandumunun boykot edilmesi çağrısında bulunan Müslüman Kardeşler-yanlısı ulema, “lâik ve ateist” olarak nitelediği anayasada devletin dininin “İslâm” olduğunun belirtilmesini dayattı. Esad’ın Meclis’in anayasada, devlet başkanının Müslüman olmasını öngören bir değişiklik yapmasını sağlamasına rağmen ulemanın çağrısı üzerine Hama, Halep ve Humus’ta yapılan gösterilerde çıkan çatışmalar sırasında 20 kişi öldü ve 60 kişi yaralandı. Hafız Esad kliği bir yandan direnişi şiddet kullanarak bastırırken bir yandan da ulemanın aylıklarını yükseltmek gibi önlemler aldı. Esad ayrıca, 6 Ekim 1973’de başlayan ve Arap devletlerinin görece başarılı sonuçlar aldığı Arap-İsrail savaşını, Baas rejiminin konumunu pekiştirmek için kullandı. Sünnî burjuvazisi ve din adamlarıyla ilişkilerini geliştirmek için bu savaşı, “İslâmın düşmanlarına karşı bir cihat” biçiminde betimleyen Esad, Bedir savaşına göndermede bulunarak bu savaşı “Bedir” kod adıyla niteledi ve başarısız Alevî subayları görevden alarak yerlerine Alevî-olmayan subaylar getirdi. Esad’ın 1974’de Suudî Kralı Faysal’ı ziyaret ettikten sonra Mekke’ye gidip hacı olması ve Alevî-olmayan İslâm alimlerinden ve bu arada Lübnanlı alim Musa Sadr’dan Alevîlerin gerçek Müslümanlar olduğuna ilişkin bir fetva alması da Müslüman Kardeşler’in etkisini azaltmaya yönelik siyasal önlemlerdi.

■

■ Ancak, 1977’den itibaren Baas rejimiyle Müslüman Kardeşler arasındaki ilişkiler yeniden gerilmeye başladı. Bunun görünürdeki gerekçesi Hafız Esad rejiminin 1976’da Lübnan iç savaşına Marunî Hristiyanlardan yana ve Filistinliler ve Lübnanlı Müslümanlara karşı askerî müdahalede bulunmasıydı. Müslüman Kardeşler, giderek yaygınlaşan rüşvet, yolsuzluk, adam kayırma olaylarının ve parti ve devlet yetkililerinin ve onlarla yakın ilişki içinde olan yeni yetme Alevî burjuvalarının göze batan zenginliğinin yanısıra gelir dağılımındaki artan eşitsizlik, enflasyon, konut bulma sıkıntısı gibi konuları Baas’ın konumunu zayıflatmak ve kendi saflarını genişletmek için kullanacaklardı. Bu dönemde Baas rejimi Müslüman Kardeşler’in çok daha plânlı, örgütlü ve sert direnişiyile karşılaşacak ve 1982 Hama kıyımıyla noktalanacak kanlı bir hesaplaşma yaşamak zorunda kalacaktı. 1978’de Müslüman Kardeşlere bağlı savaş birimlerinin Baas yetkililerini, “güvenlik” görevlilerini, Alevî liderlerini, ama aynı zamanda siyasal bir konumu olmayan –çoğu Alevî- tanınmış kişileri suikastler yoluyla öldürmeye başlamasına Baas rejimi, Rifat Esad’ın ve Ali Haydar’ın yönettiği seçkin birliklerin terörüyle yanıt verdi. 1979’dan itibaren asiler Baas parti bürolarına, polis karakollarına ve hükümet binalarına, hattâ Rus askerî ve sivil danışmanlara ve rejim-yanlısı ulemaya saldırmaya başladılar. 16 Haziran 1979’da Halep’teki Topçu Okuluna saldıran Müslüman Kardeşler militanları 83 askerî öğrenciyi öldürdüler. Rejim buna 300 kadar aktivistini tutukladığı Müslüman Kardeşleri “Irak, İsrail, ABD ve Lübnan Marunîlerinin finanse ettiği gangsterler” biçiminde tanımladığı bir medya kampanyası başlatmak ve terörü

arttırmak suretiyle yanıt verdi. Hafız Esad'ın kapsamlı bir biyografisini yazan Patrick Seale kitabında, 1979-81 döneminde Müslüman Kardeşlere bağlı gerillaların sadece Halep'te, büyük çoğunluğu Baas üyesi ve Alevî olmak üzere 300'den fazla kişiyi öldürdüklerini, buna karşılık rejim kuvvetlerinin 2,000 dolayında Müslüman Kardeşler üyesini öldürdüğünü ve binlercesini tutukladığını belirtmektedir. (Bkz. Asad of Syria, s. 325)

■

■ Suikast eylemleriyle amaçlarına varamayacaklarını anlayan Müslüman Kardeşler 1980 Martında büyük-ölçekli kent ayaklanmaları başlatmaya karar verdiler. Tacirlerin dükkânlarını iki hafta süreyle kapatmaları biçiminde başlayan protesto eylemleri kısa süre içinde Hama, Humus, İdlib, Deyr el-Zor kentlerine yayıldı. Ancak bu ayaklanma, kendilerine yeni ödünler veren Esad rejimiyle olan ilişkilerini bir ölçüde düzeltmiş olan Sünnî tacirlerin ve esnafının büyük bölümünün desteğini alamadı. 200 kadar siyasal mahpusu serbest bırakmak, bazı başarısız valileri ve kamu ekonomik kurumları yöneticilerini görevden almak gibi ödünler vermek ve Müslüman Kardeşler içindeki farklılıklardan yararlanmaya çalışmakla birlikte rejimin ayaklanmaya karşı esas tepkisi onu zorla bastırmak oldu: 9 Mart'ta askerî birlikler, kışlalara ve Baas parti binalarına saldırıların yapıldığı Cısr el-Şugur'da yaptıkları kapsamlı bir operasyonda 200 kişiyi öldürdüler. Ardından sıra, 250 zırhlı araç ve 10,000 askerle kuşatılan Halep'e geldi. Kent ev ev arandı. Binlerce kişi tutuklandı ve yüzlercesi infaz edildi. Benzer bir operasyonun Hama'da da gerçekleştirilmesinin ardından Müslüman Kardeşler'in direnişi -bir süreliğine de olsa- kırıldı.

■

■ 26 Haziran 1980'de Müslüman Kardeşler Hafız Esad'a karşı başarısız bir suikast girişiminde bulundular. Rejim hemen bir gün sonra buna, Palmira (=Tadmur) cezaevinde tutuklu bulunan 500 kadar Müslüman Kardeşler üyesini hücrelerinde kurşuna dizmek suretiyle yanıt verdi. Katliam, Hafız Esad'ın kardeşi Rifat Esad'ın yönettiği "Savunma Tugayları" tarafından gerçekleştirildi. 8 Temmuz'da ise Baas rejimi bu örgüte üyeliği ölümle cezalandırma kararı aldığını ve bir ay içinde teslim olacakları bu cezadan bağışık tutacağını açıkladı.

■

■ 1980 sonbaharında Müslüman Kardeşler, Esad rejimine karşı (Ebu Dar Derneği, İslâmî Kurtuluş Partisi, Kuzey Çevresi gibi) diğer bazı daha küçük İslâmî örgütlerle bir araya gelerek "Suriye İslâmî Cephesi"ni kurdu. Ülke dışında kalan üç kişilik bir yüksek komuta kurulu tarafından yönetilen Cephe'nin programı; basın özgürlüğü, özgür seçimler, toplantı yapma özgürlüğü, bağımsız yargı, siyasal mahpusların serbest bırakılması, toprak reformu, yasama,

yürütme ve yargı erklerinin ayrılması, siyasal parti ve sendika kurma özgürlüğü ve benzer talepler içeriyordu. Dahası Cephe Alevî halkına, Baas rejiminden desteğini çekmeleri ve Hafız Esad ve kardeşi Rifat Esad'ın vesayetinden kurtulma çağrısı yaptı. Suriye İslâmî Cephesi'nin toplumun tüm hoşnutsuz öğelerine Baas rejimine karşı birleşme çağrısı yapması ve rejimin ordunun üst kademelerinde bile rejim-karşıtı öğelerin bulunduğunu gösteren veriler (1982 Ocağında hava kuvvetlerine bağlı bazı subayların darbe girişimi yaptığı yolunda söylentiler) iplerin iyice gerildiğini gösteriyordu. Kasım 1981'de Şam'da bir arabaya yerleştirilmiş olan patlayıcı maddelerin patlaması sonucunda 200'den fazla insan öldü ve yüzlerce insan yaralandı. Bu dönemin, hattâ Baas ile Müslüman Kardeşler arasındaki uzun "iç savaş"ın doruğu ise 1982'de Hama'da meydana gelen çarpışmalar ve onu izleyen kıyım olacaktı.

■

■ 1982'nin 2 Şubatını 3 Şubatına bağlayan gece başlarında Müslüman Kardeşler militanları, Hama içinde devriye gezen Üçüncü Zırhlı Tümene bağlı bir birliği pusuya düşürdüler ve ona ağır kayıplar verdirdiler. Bu, ayaklanma için bir kıvılcım işlevi gördü: Kentin camilerinden hoparlörlerle yapılan açıklamalarda halk Baas rejimine karşı cihada çağrıldı. Bunun üzerine Müslüman Kardeşler'e bağlı yüzlerce savaşçı resmî yetkililerin ve yerel parti liderlerinin evlerine, polis karakollarına ve diğer kamu binalarına saldırdılar. 3 Şubat sabahına kadar 70 kadar Baas yetkilisini öldüren asiler Hama'yı "kurtarılmış kent" ilân ettiler. Esad rejimi, 200,000 kişinin yaşadığı kenti ele geçiren asilere karşı yapılacak operasyon için 12,000 asker seferber etti. Kış koşullarında gerçekleşen ve hükümet kuvvetlerinin top, tank, silâhlı helicopter gibi ağır silâhlar da kullandığı çatışmalar üç hafta sürdü. Baas ile Müslüman Kardeşler arasındaki uzun "iç savaş"ın bu son evresinde kentin önemli bir bölümünün yanı sıra kentteki çok sayıda cami, kilise ve diğer tarihsel bina da yakılıp yıkıldı ya da zarar gördü. Patrick Seale ve Dilip Hiro gibi ciddi araştırmacılar, Hama'da ölenlerin sayısının, çoğu sivil olmak üzere 5,000 ile 10,000 arasında olduğunu, silâhlı asilerin elbombaları, mayınlar, keskin nişancı tüfekleriyle karşı koydukları hükümet kuvvetlerinin ise 1,000 dolayında kayıp verdiğini belirtiyorlar. (Bkz. Dilip Hiro, Islamic Fundamentalism, Londra, Paladin, 1988, s. 102) Estirdiği terör ve Sünnî burjuvazi ve dinadamlarıyla kurduğu ilişkiler sayesinde Baas rejimi, ayaklanmanın diğer kentlere yayılmasını önledi. Bu da Hama ayaklanmasının akibetini belirledi.

■

■ Bu olgular, gerek yerli ve gerekse yabancı burjuva basının üzerinde çokça spekülasyon yaptığı 1982 Hama kıyımının birdenbire ortaya çıkan bir olay olmadığı gibi, Suriye devletinin silâhsız sivillere karşı gerçekleştirdiği tek yanlı bir kıyım olmadığını da gösterir. Patrick Seale, Esad rejimine karşı savaşan Müslüman Kardeşler militanlarının güç ve

olanaklarını şöyle betimliyordu:

“Gerillalar çetin düşmanlardı. Ellerinde yabancı kaynaklı bir parasal servet, sofistike iletişim araçları ve büyük bir silâh stoğu –en az 15,000 makinalı tüfek ele geçmişti- bulunuyordu. Onlar acemi asker de sayılmazlardı. Yakalananların yaklaşık yarısı, başta Ürdün gelmek üzere Arap ülkelerinde eğitilmişlerdi. Esad, 1980’de Tito’nun cenaze töreninde (Ürdün Kralı) Hüseyin’le karşılaştığında onu öfkeli bir biçimde, ‘Suriye’de dökülmekte olan kanda’ parmağı olmakla suçlayacaktı. Hüseyin, beş yıl sonra, Esad’la arasının bir kez daha düzeldiği koşullarda bu suçlamayı kamu önünde kabul edecekti.” (Asad of Syria, s. 335-36)

”

Bundan böyle Müslüman Kardeşler uzun bir süre için etkili bir siyasal güç olmaktan çıkacaktı.

”

”

Suriye krizinin uluslararası bağlamı

”

CIA’nın 1953’te İran’da Musaddık hükümetini devirmek için bir askerî darbe tezgâhladığı genellikle bilinir; ancak bu örgütün meşru bir devlet başkanına karşı İLK denizaşırı operasyonunu Suriye’de gerçekleştirdiği pek bilinmez. 29 Mart 1949’da ABD uşağı General Hüsnü el-Zaim’in komuta ettiği birlikler, İsrail’le barış anlaşması imzalamayı, Washington’un Suriye Komünist Partisi’ni yasaklama ve Suudî Arabistan petrolünün Suriye üzerinden geçecek bir boru hattı ile Lübnan’ın Sayda liman kentine ulaştırılması taleplerini kabul etmeyen devlet başkanı Şükrü el-Kuvvetli yönetimini devirdiler. General Zaim bu taleplerin hepsini kabul edecek, ancak 137 gün iktidarda kaldıktan sonra bir başka askerî darbeye görevinden alınacaktı. Jeografik konumunun, daha bu tarihten itibaren Suriye’nin başına belâ olduğunu söylemek bir abartma olmayacaktır. Bağımsızlığına 1946’da kavuşan Suriye 1948’de Filistinlilerin topraklarından edilmesi/ kovulması ve İsrail’in kuruluşundan itibaren Siyonist devletin hedef aldığı bir ülke konumunda oldu. 1948’de, 1967’de ve 1973’te –diğer bazı Arap devletleriyle birlikte- İsrail’e karşı savaşmış, topraklarının bir bölümünü Siyonist devlete kaptırarak, Filistin ve Lübnan direnişini ABD-İsrail eksenine karşı iyi-kötü desteklemiş olan Suriye, İran’ın 1979 “İslâm devrimi”yle ABD-İsrail yörüngesinden kopmasının ve onlar tarafından hedef alınmasının ardından bu ülkeyle

stratejik denebilecek bir ilişki içine girdi. Aslına bakılacak olursa, Suriye'nin –ve İsrail'in diğer komşularının- istikrarsızlaştırılması, zayıflatılması ve olanaklı olduğunda parçalanması, Siyonist stratejinin HER DÖNEMDE en temel direklerinden biri olagelmıştır. Hattâ bu saptamanın İsrail'in kurulduğu 1948 yılı öncesi için bile geçerli olduğunu söyleyebiliriz.

■

■ Siyonist hareketin öndegelen liderlerinden biri olan Zeev Jabotinski, daha 1915 gibi erken bir tarihte yayımladığı bir makalede şöyle diyordu:

■ “Bize umut vadeden tek olasılık Suriye'nin bölünmesidir. . . Görevimiz, bu olasılığa hazırlanmaktır. Bunun dışında her şey, amaçsız bir zaman israfıdır.” (“Biz ve Türkiye”, Di Tribune, 30 Kasım 1915)

■

■ Michael Ben-Zohar'ın biyografik yapıtında aktardığına göre Siyonist hareketin önderlerinden ve İsrail'in ilk başbakanı David Ben-Gurion Suriye'yi çok eskiden beri gözüne kestirmişti. O aynen şunları söylemişti:

■ “Hedefimiz Lübnan'ı, Maverai Ürdün'ü ve Suriye'yi ezmektir. Müslüman rejimi yapay bir nitelik taşıyan ve çökertmemiz kolay olacak olan Lübnan zayıf noktadır. Orada bir Hristiyan devlet kuracak, Arap Lejyonu'nu (Ürdün ordusu- G. A.) yenecek ve Maverai Ürdün'ü etkisiz hâle getireceğiz; o zaman Suriye bize kalacaktır.” (Michael Ben-Zohar, David Ben-Gurion, A Biography, Mayıs 1948)

■

■ İsrail Dışişleri Bakanlığının eski öndegelen analistlerinden Oded Yinon, Şubat 1982'de Kivunim (=Doğrultular) adlı dergide yayımlanan “1980'lerde İsrail İçin Bir Strateji” başlıklı yazısında Siyonist burjuvazinin yaklaşımını şöyle ifade ediyordu:

■ “Lübnan'ın tümüyle dağılarak beş ayrı eyalete bölünmesi; Mısır, Suriye ve Irak ta içinde olmak üzere tüm Arap dünyası için izlenmesi gereken bir örnek oluşturmaktadır; Arap yarımadası şimdiden bu yolu tutmuştur. Suriye'nin ve daha sonra Irak'ın askerî güçlerinin dağılması İsrail'in birincil kısa erimli hedefiyken, bu devletlerin dağılarak, Lübnan'da olduğu gibi etnik ya da dinsel bakımdan özgün bölgelere bölünmesi, onun Doğu cephesinde birincil uzun erimli hedefidir. Suriye, etnik ve dinsel yapısına uygun olarak, bugünkü Lübnan'da olduğu gibi bir dizi devlete bölünecektir; böylelikle sahil bölgesinde bir Alevî devleti, Halep bölgesinde bir Sünnî devleti, Şam'da kuzeydeki (yani Halep'teki- G. A.) komşusuna düşman bir başka Sünnî devleti olacak, Dürziler de, belki bizim Colan

tepelerimizi da içerecek ve kesinlikle Havran ve Kuzey Ürdün'ü de içine alacak bir devlet kuracaklardır. Daha şimdiden erişim menzilimiz içinde olan bu durum, bölgede uzun erimli barış ve güvenliğin güvencesi olacaktır. . . ” (italikler yazıyı İbraniceden İngilizceye çeviren anti-Siyonist Yahudi Profesör İsrail Şahak’a ait)

▣ Neo-con ya da yeni muhafazakâr adı verilen neo-faşist kliğin, G. W. Bush’un devlet başkanlığının ilk yıllarında önemli görevler üstlenecek olan en öndegelen isimlerinden bazıları -David Wurmser, Douglas Feith ve Richard Perle- 8 Temmuz 1996’da dönemin İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu’ya sunulmak üzere bir rapor yayımlamışlardı. Onlar, “A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm” (=“Net Bir Kopuş: Ülkeyi Güvence Altına Almak İçin Yeni Bir Strateji”) adlı raporda, İsrail’in “toprak karşılığı barış” geleneksel formülünü bir yana bırakması ve daha saldırgan bir politika izlemesi gerektiğini ileri sürüyorlardı. Hizbullah’ı ve onun önderlik ettiği direnişi “Lübnan’daki saldırganlığın asıl sorumlu”su olarak niteleyen ve Bush kliğinin işbaşına gelmesinden yıllar önce Suriye’nin zayıf düşürülmesini ve Saddam Hüseyin rejiminin devrilmesini öğütleyen bu raporda şöyle deniyordu:

▣ “... Suriye İsrail’e Lübnan topraklarında meydan okumaktadır. Amerika’nın da sempati duyacağı etkili bir yaklaşım; İsrail’in, Lübnan’daki saldırganlığın asıl sorumluları olan Hizbullah, Suriye ve İran’la hesaplaşarak kuzey sınırları boyunca stratejik inisiyatifi ele geçirmesi olacaktır. Bu,

▣ “... Suriye topraklarının Lübnan’dan hareket eden İsrail-güdümlü kuvvetlerin saldırılarından bağışık olmadığını göstererek Suriye’nin davranışına aynen yanıt vermeyi,

▣ “Lübnan’daki Suriye askerî hedeflerine vuruşlar yapmayı ve bunun yeterli olmadığı durumda Suriye’nin kendi içindeki seçilmiş hedeflere vuruşlar yapmayı içermelidir. . .

▣ “İsrail; Türkiye ve Ürdün’le işbirliği içinde Suriye’yi zayıflatmak, kuşatmak ve geri püskürtmek suretiyle içinde bulunduğu stratejik ortamı biçimlendirebilir. Bu çaba, Suriye’nin bölgesel ihtiraslarını boşa çıkarmanın bir aracı olarak Irak’ta -zaten kendisi İsrail’in önemli bir hedefi olan- Saddam Hüseyin’i iktidardan düşürme üzerinde yoğunlaştırılabilir.”

▣ ABD’ndeki en etkili Siyonist lobi kuruluşlarından JINSA’nın (Yahudi Ulusal Güvenlik İşleri Enstitüsü) 2 Mart 2005 tarih ve “Lübnan’da ve Suriye’de Önceliklerimiz” başlıklı strateji belgesinde şöyle deniyordu:

▣

▣ “Lübnan’da ve Suriye’de rejim değişikliği tabîi ki bizim amacımızdır. Bunu başarmanın üç yolu olduğunu çok önceden yazmıştık: Diktatör değişim yolunu seçer; mutsuz halkı onu devirir; dış güçler onu devredışı bırakır.”

▣ Bu ortamda, özellikle Eylül 2001’den sonra daha saldırgan bir politika izleyen Yanki

emperyalistlerinin Suriye'yi; İran, Irak ve Kuzey Kore'den oluştuğunu ileri sürdükleri “şer eksen”nin dördüncü üyesi olarak nitelemeleri ve onu da “rejim değişikliği”ne tâbi tutulacaklar arasına katmaları hiç de şaşırtıcı olmadı. Nitekim, G. W. Bush döneminin en etkili isimlerinden biri olan zamanın neo-con eğilimli dışişleri bakan yardımcısı John Bolton 2002’de Suriye’yi, “şer ekseninin dördüncü üyesi” ilân ediyor, İsrail Başbakanı Ariel Şaron’a Irak’tan “sonra Suriye, İran ve Kuzey Kore’den gelen tehditlerle uğraşmak gerekeceğini” söylüyordu. Onu onaylayan ABD “Savunma” Bakan Yardımcısı Paul Wolfowitz Nisan 2003’de “Suriye’de bir değişim olması” gerektiğini söylüyordu. (Bkz. Tom Barry, “Neocons' Iraq Strategy Now Focused on Syria”/ “Neo-conların Irak stratejisi şimdi de Suriye üzerinde odaklanıyor”, 10 Mart 2004) Bu arada ABD emperyalistleri ve onların güdümündeki tekeli medya, Irak saldırısı öncesinde yaptıklarını yineliyor ve Suriye’ye yönelik temelsiz suçlamalarını sıralıyorlardı: Biyolojik ve kimyasal kitle imha silâhları geliştirme, ABD’nin Irak’ı işgalini kınama, uluslararası terörizmi destekleme ve ABD-karşıtı ve İsrail-karşıtı gerilla kuvvetlerine yardım. ABD, Aralık 2003’de çıkardığı SALSRA (=Syria Accountability and Lebanese Sovereignty Restoration Act/ Suriye Hesap Verebilirlik ve Lübnan’ın Egemenliğini Restore Etme Yasası) adlı yasayla Suriye’ye saldırmanın hukuksal ve psikolojik altyapısını oluşturmaya işte bu koşullarda hazırlanmıştı. Suriye’nin; terörizmi desteklemesine, Lübnan’ı işgaline, kitle imha silâhları geliştirmesine, Irak’tan yasadışı yollardan petrol ithalatına ve Irak’a yasadışı yollardan silâh ve diğer askerî malzeme ihracatına “son vermesini” talep eden bu yasa, Suriye’deki hükümet-karşıtı gruplara malî destek sağlamaya, hükümet-karşıtı yayın yapan radyo ve TV kuruluşlarını desteklemeye, bu ülkeyle ticaret yapan yabancı şirketleri cezalandırmaya vb. olanak sağlıyordu.

■

■ NATO’nun eski komutanlarından emekli general Wesley Clark ise Mart 2007’de Amy Goodman’a verdiği mülâkatta, ABD’nin Suriye’yi daha 2001 yılında, işgal edilecek ülkeler listesine yerleştirdiğini söylemişti. Clark 20 Eylül 2001’de eski arkadaşlarını görmek için Pentagon’a gittiğinde bir generalin kendisine “savunma” bakanlığının aralarında Suriye’nin de bulunduğunu yedi ülkeyi işgal etmeyi plânladığını anlattığını aktarıyordu. (6)

■

■ Şu hususu da eklemeliyim: Suudi Arabistan, Ürdün ve Körfez monarşileri (“ABD’nin Arapları”) Suriye’yi istikrarsızlaştırmak, İran’dan uzaklaştırmak, Tahran-Şam-Beyrut eksenini zayıflatmak ve çökertmek ve Suriye’de ABD/İsrail-yanlısı bir pro-emperyalist rejim kurmak için uzun bir süredir yoğun çaba harcamış ve bu son krizde de işbirlikçi muhaliflerin bir bölümü için önemli bir lojistik destek üssü rolü oynamışlardır.

■

■ ABD'nin 2001'den bu yana Ortadoğu'da nüfuzunu ve hegemonyasını arttırma çabalarının en önemli nedenlerinden birinin İsrail'in "güvenliği" olduğu biliniyor. Eldeki veriler, asla gözardı edilemeyecek olan iç dinamikleri unutmaksızın, Suriye'yi hedef alan müdahalede İsrail'in sessiz ve derinden, ama son derece önemli bir rol oynadığını ortaya koyuyor. Buna rağmen pek çok çevrenin, hem bu çabaları görmezden gelmeyi yeğlediğini, hem de daha ileri giderek ısrarla Baas rejiminin devrilmesinin İsrail'in işine yaramayacağını ileri sürdüğünü görüyoruz. "Batı" teknelci medyasının köşe yazarlarından Arap gericiliğinin sözcülerine, Türk Ortadoğu "uzmanları"ndan Müslüman Kardeşler'e kadar uzanan geniş bir yelpazede yer alan pek çok kişi ağız birliği etmişçesine, İsrail'in Suriye'de statükonun sürmesinden, yani Baas rejiminin ayakta kalmasından yana olduğu söylencesini yaygınlaştırmaya çalışıyor. Örneğin, 41 yıldır yurtdışında yaşayan ve uzun süre Müslüman Kardeşler örgütünün liderliğini yaptıktan sonra geçtiğimiz yıllarda bu görevi Muhammed Riyad Şakfa'ya bırakan Ali Sadrettin El Beyanuni, Cihan Haber Ajansı'na verdiği mülâkatta şöyle diyordu:

■ "Fakat İsrail, Suriye yönetiminin yıkılmasından çok endişeli ve bu yönetimin devamını istiyor. Hizbullah ve İran'ın Suriye rejimi ile ilişkisi ve bağları var. Bu bağların iki tarafı da mevcut rejimi desteklemeye ittiğini düşünüyorum. İsrail'in bu konuyla bir ilişkisinin olduğunu düşünmüyorum." ("İhvan Eski Lideri Beyanuni: Suriye Yönetimi, Özgürlük Talebine Direnemeyecek", 3 Temmuz 2011) Böylesi saptamalar, Suriye'yi istikrarsızlaştırma ve hattâ parçalamayı stratejik bir hedef olarak ele aldığı tartışma götürmeyen İsrail'in bu süreçte oynadığı çok önemli rolü gözlerden saklamaya ve Siyonist devleti masum göstermeye hizmet etmektedir. Bu süreçte ön plâna çıkan ABD'nin ve Batı Avrupa ülkelerinin -petrol, doğal gaz gibi önemli doğal kaynakları bulunmayan- Suriye'nin zayıflatılması ya da bir kaç devletçiğe bölünmesinden doğrudan çıkarları olduğu ve bundan özel bir yarar sağlayacakları ileri sürülemez; ama böylesi bir gelişmenin İsrail'in "güvenliği"ne çok önemli bir katkı sağlayacağı açıktır.

■

■ Zaten bu söylence, İsrail'in çıkarlarını savunduklarından kuşku duyulamayacak kişiler tarafından da yalanlanmaktadır. Örneğin, Mossad'ın eski başkanı Meir Dagan, geçtiğimiz Mayıs ayında yaptığı bir açıklamada, Esad'ın görevinden alınması hâlinde İsrail'in daha iyi bir konum kazanacağını söyledi. Dagan'a göre, Esad rejiminin yıkılması; Hizbullah'ın yardım almasının önüne geçecek ve İran'ın etkisini azaltırken Suudi Arabistan'ın etkisini arttıracaktı. (Bkz. Gil Ronen, "Ex-Mossad Chief: Assad's Fall Would Benefit Israel"/ "Eski Mossad şefi: Esad'ın devrilmesi İsrail'e yarayacak", Arutz Sheva News, 8 Mayıs 2011) 26 Temmuz'da, şimdiye kadar ilk kez Arap medyası temsilcileriyle biraraya gelen İsrail Devlet Başkanı Şimon Peres, Suriye devletinin "barış için ve insanca yaşamak için savaştıklarını söylediği" göstericilere saygılı olması gerektiğini söyledi ve 2,000'den fazla insanın öldürülmesinden

sorumlu olduğunu ileri sürdüğü Beşar Esad'a koltuğunu bırakması çağrısı yaptı. (Bkz. ahramonline, "Shimon Peres calls on Syria's Assad to step down"/ "Şimon Perez Suriye'nin Esad'ına istifa çağrısı yaptı", 27 Temmuz 2011) Bu arada ABD'ndeki etkili Siyonist lobi kuruluşları da Esad rejimine karşı seslerini yükselttiler. Ağustos başında Hama'da meydana gelen çatışmaların ardından Amerikan Yahudi Örgütleri Başkanları Konferansı, Amerikan Yahudi Komitesi ve ünlü ADL (=Anti-Defamation League/ Karalama-Karşıtı Liga) Şam'ı sert bir biçimde eleştirdiler ve BM "Güvenlik" Konseyi'nin Suriye'ye karşı ağır ve kapsamlı yaptırımlar için karar almasını isteyen açıklamalar yayınladılar. (Bkz. Gil Shefler, "Israel mum on Syria, US Jewish groups speak out"/ "İsrail Suriye konusunda sessiz; ama ABD'ndeki Yahudi grupları seslerini yükseltiyor",Jerusalem Post, 5 Ağustos 2011)

■

■ Bütün bu söylediklerimden Baas rejiminin tutarlı bir anti-emperyalist/ anti-Siyonist çizgi izlediği sonucu çıkarılamayacağı açık olmalı. Gerek Hafız Esad döneminde (1970-2000) ve gerekse Beşar Esad döneminde (2000-2011) Baas rejiminin Filistin ve Lübnan direnişine verdiği destek ilkesel olmaktan çok pragmatik bir nitelik taşıyor, Suriye'nin özellikle Lübnan, ama aynı zamanda Filistin ulusal direniş hareketi üzerindeki hegemonya ve denetimini sürdürme hesabına dayanıyordu.

■ 1976'da Lübnan iç savaşı; Batılı emperyalistler ve Siyonistlerin desteklediği ve ağırlıklı olarak egemen Hristiyan Marunî burjuvazinin çıkarlarını temsil eden gerici milis örgütlerine (Falanjistler, Kaplanlar, Marada Tugayı, Sedir Muhafızları) karşı savaştan ve yoksul Müslümanlara ve Dürzilere dayanan gruplarla FHKC, FDKC, FHKC-GK gibi Filistin direniş örgütlerinin oluşturduğu cephenin zaferine ilerlemekteydi. Suriye kuvvetleri işte tam bu sırada Lübnan'a müdahale etti. Haziran 1976'da onbinlerce askeri ve yüzlerce tankıyla Lübnan topraklarına giren Suriye'nin -ABD ve Suudi Arabistan tarafından da desteklenen ve binlerce asker ve sivilin ölümüyle sonuçlanan- bu müdahalesi, büyük olasılıkla bu ülkede ilerici ve anti-emperyalist bir iktidarın kurulmasını önledi. Bu müdahalenin doruk noktası, 30,000 kadar Filistinli mültecinin yaşadığı Tel el-Zaatar kampının Hristiyan milisleri tarafından kuşatılması sırasında meydana gelen çatışmalarda 3,000 dolayında Filistinlinin yaşamını yitimesi oldu.

■ Suriye Baas rejimi, 1985-88 yılları arasında aralıklarla süren ve tarihe "Kamplar Savaşı" olarak geçen çatışmalarda da Filistin direniş güçlerine bir darbe indirecekti. Baas rejimi, El Fatah başta olmak üzere Filistin direniş örgütleri ve onun El-Murabitun gibi bağlaşıkları ile Şii Emel örgütü, Suriye-yanlısı Filistinli gruplar ve Lübnan ordusunun bazı birlikleri arasında meydana gelen bu savaşın da esas kışkırtıcısı ve sorumlusuydu. Suriye'nin topraklar ve tanklar da vererek lojistik olarak desteklediği bu gruplarla onların Sabra, Şatila ve Burc el-Barajne kamplarında kuşatma altına aldığı Filistinli savaşçılar ve onların Lübnanlı bağlaşıkları

arasında meydana gelen çatışmalarda en az 4,000 kişi öldü ve 7,000 kişi de yaralandı.

”

” Hafız Esad’ın başında bulunduğu Baas rejimi, ABD’nin 1991’de, Kuveyt’i işgal etmiş olan Saddam Hüseyin Irakı’na karşı kurulan uluslararası koalisyona katıldı. Bunda Suriye Baas rejimi ile Irak Baas rejimi arasındaki köklü düşmanlık kadar, esas dayanağı olan Sovyetler Birliği’nin dağılmaya yüz tuttuğu koşullarda, başta Telaviv gelmek üzere komşuları ile ilişkileri gergin olan Şam’ın tam bir izolasyona sürüklenmeme kaygısı da rol oynamıştı.

”

” İşçi sınıfını ve diğer kır ve kent yoksullarını sömüren ve ezen Suriye burjuvazisinin sınıfsal çıkarlarını savunan Baas iktidarı, elbette kitlelerin bağımsız devrimci inisiyatifine olduğu gibi “Büyük Suriye”nin bir parçası olarak gördüğü Lübnan’da, Suriye işçi ve diğer sömürülen emekçileri için “kötü” bir örnek oluşturabilecek bir devrimci iktidarın kurulmasına da karşı olacaktı. Ancak bu olumsuz veriler, burjuva-milliyetçi Baas rejiminin işbirlikçi ve pro-emperyalist ya da pro-Siyonist bir nitelik taşıdığını da göstermez. Tam tersine, ABD ile İsrail ve onların bölgedeki bağlaşıklık ve uşakları, kendisiyle zaman zaman taktiksel ortaklıklar kursalar da, Suriye’de bağımsız bir ulusal burjuva iktidarının varlığından her zaman rahatsızlık duymuşlardır. Nitekim İsrail’in, ABD ve Batı Avrupa emperyalistlerinin desteğiyle gerçekleştirdiği 1982 Lübnan işgali sırası ve sonrasında Suriye, tutarsız bir biçimde de olsa yeniden direniş cephesinde yer aldı; Lübnan ve Filistin direnişine destek vermeyi sürdürdü ve zamanla bir stratejik ortaklık düzeyine yükselteceği İran’la olan çok yönlü ilişkilerini sürdürdü.

” DEVAMI ICIN TIKLAYIN

”